

Carmen Bugan. Den begravda skrivmaskinen. En uppväxt i skuggan av Securitate.
Förlag 2244. Översättning Ylva Mörk.

När vi i Correns bokcirkel lästa nobelpristagaren Herta Müllers roman "Idag hade jag helst inte velat träffa mig själv" blev vi alla djupt berörda av det förtryck som rådde i Rumänien under Ceausescus regim med den hemliga polisen Securitate.

Carmen Bugan flydde från Rumänien tillsammans med sin familj 1989, samma år som förtrycket kollapsade. I biografen "Den begravda skrivmaskinen" berättar hon om sin uppväxt i en liten by i Rumänien. Berättelsen börjar som en idyll med mamma, pappa, syster och släkt. Ett enkelt liv som till stora delar försörjdes med självhushållning. Men med åren smyger sig förtrycket allt närmare inpå. När så pappan på egen hand startar en proteströrelse år 1983 faller världen samman. Pappan fängslas, föräldrarna tvingas att skilja sig och barnen lever ständigt övervakade i en värld lika paranoid som den Herta Müller beskriver.

Tack vare amerikanska ambassaden kan familjen så utvandra bara månader innan Ceausescu avsätts och avrättas. Det är en enkel berättelse om längtan efter frihet. Men boken rymmer också en djupare etisk frågeställning. Gjorde pappan rätt som demonstrerade när hans familj samtidigt fick bära så svåra konsekvenser av hans agerande? Vem får bära ansvaret för våra handlingar? Frågan blir stundtals till en konflikt i familjen under uppbrottet från Rumänien. Titeln "Den begravda skrivmaskinen" syftar på den skrivmaskin som pappan skrev sina uttåg på och som han sedan grävde ned i familjens trädgård. En berättelse om frihetens ord som aldrig går att tysta. Och om en familj som överlevde både förtryck och förtryckare. Bra historielektion i berättande form.

Jakob Carlander